

Leginkább a legnagyobb titkokkal szemben volt flegma és nyegle, így Istennel és a halállal szemben, mert így tudta kifejezni megszeppenségét, a kiskamaszt, aki mindig volt és maradt. „Anyám halála már többször bevált nekem, hogy evvel a talán nyeglének nevezhető kifejezéssel éljek, de nem nyegle, hanem tárgyyszerű, tényleg bevált...”⁹ „Nyegle katolicizmus”¹⁰ az övé, mint zsebre vágott kezű kamasz a legvalódiabb tekintélyjel szemben, félrebillent fejével, szemüveg mögül hunyorgón. Az étellel kapcsolatban miről is van szó? A *Hasnyálmirigynapló* 2015. június 20. szombati bejegyzése szerint: „Maradjunk annál, hogy: rák — test, és csak erről? Meg kicsit Istenről. — Hát ez így nyegle. ‘De miért?’ ‘Nem tudom.’”¹¹

Esterházy katolicitása a tudás és a nem tudás nyelvjátékában van jelen, döbbenetesen gazdag életművében. A szavak és mondatok elsöprő áradata vagy kusza kavalkádja végső soron a kimondhatatlan kimondására tett életmódszerű kísérlet. Tehát teológia, tehát katolicitás.

MÁTÉ-TÓTH ANDRÁS

¹E. P.: *A halacska csodálatos élete*. Magvető, Budapest, 1994, 40.

²Alföld, 1999. 8. sz.

³*A halacska csodálatos élete*, i. m. 178.

⁴E. P.: *Javított kiadás*. Magvető, Budapest, 2002, 232.

⁵E. P.: *Egy kékharisnya feljegyzéseiből*. Magvető, Budapest, 1994, 20.

⁶*Az évek iszkolása. Esterházy Péter és Marianna D. Birnbaum beszélget*. Magvető, Budapest, 2015, 121.

⁷E. P.: *Egyszerű történet vessző száz oldal — a Márk-változat*. Magvető, Budapest, 2014, 14.

⁸*A halacska csodálatos élete*, i. m. 40.

⁹E. P.: *Semmi művészet*. Magvető, Budapest, 2008, 20.

¹⁰Élet és Irodalom, 1998. 30. sz.

¹¹Magvető, Budapest, 2016, 26.

„EGY MAGYAR ÜRGE” Köszöntésképpen a 90 éves Vasadi Péter szóművesnek, akinek költött házaiba bizton menekülhetünk

Az *Üdvösség ideje* című Vasadi-esszékötet első mondatában nevezi önmagát a költő *magyar ürgének*, „aki bele-belebámul a nagy semmibe, be is merészkedik oda, s némi gondolatokkal és versnek nevezhető zsákmánnyal hátrál kifelé onnan”. Zsákmány is kerül aztán a szövegbe Hamvas Béla, Török Endre, Weöres Sándor, Pilinszky János, Andrej Tarkovszkij, Rilke és sok más szerző kapcsán erről a nagy, csodálatosan kegyelmes semmiről, a semmi kis kenyérről, ami az élet itt nekünk. Kölcsönözve a szerzőtől, mintha csak önmagáról írná: „Irodalmi ismeretei rendkívül tárgy-gazdagok,

széleskörűek. Hazai és világirodalmi példái találóak, pontosak és mély megfontolásokon alapulnak. A közelítő, fiatalabb nemzedékbeliek fölfedezték művének ezt a fajta hitelességét is, szó szerint az ő tudását, (szabad mozgást biztosító) tanácsainak igazát, és abban a tálalásban, amelyben kínálta magát, a pajkosság gesztusaival körbevett komolyságot nagy szeretettel fogadták.” (*Kormos István arcképe*hez, in: *Üdvösség ideje*. 1998, 134.) Az idén kilencvenéves csecsemő öt éve emígyen nyilatkozik: „Bevillan egy karthausi barátom levele, amelyben arról ír, hogy szereti a paprikát, amit juhtúróval és gyümölcsreszeléssel töltenek meg. Abban a pillanatban eszembe jutott: valaki rág. Az időből úgy ugrott ki ez a sor, hogy azonnal hozta a verset. Az én ars poeticám az akaratlan kiszolgáltatottság... Minden arra mutat, újulj meg, próbáld ki! Létezni kell, de a lét nem hiányozhat a létezésből.” (*Vasadi Péter 85 éves*, in: *litera.hu*.) Szóval, „*valaki rág*”. Ez a megújuló titkos féreg foga rágás másképp: „Hallottaim szívem / homokján fekszenek / forrás körül. / Minden ezer évben egyetlen kortyot isznak.” (*Interieur*, in: *Nem kő se csillag*. 1984, 57.) És megint másképpen: „Tengerfenéken áll az angyal. / Két nagy lába körül / fölgűrődik a végtelen / emlékezet, mint iszapvár.” (*Óda a vízhez*, in: *uo*. 63.) Tehát megy és mindegy neki — érti a módját.

Kedves Péter, mivel kilencvenéves „Sötét tekinteted / szemünkben megfeneklett, / de lát egy gödröt, melyben / nagy szív dobog.” (*Remény*, in: *Hó és madarak*. 1982, 117.), barátságunk — még ha csak egyszer találkoztunk is személyesen (Mit is számít! És bocsánat az erősen sánta párhuzamért, de Te sem találkoztál szegény verdeső Thomas Mertonnal, pedig ahogy egyszer és máshol is írtad, nyilatkoztad: ő te vagy és te ő!), de akkor azt mondtad nekem, hogy ha írok bele, akkor miattam szoktál megvenni egy kiadványt. Nekem (aki azóta sejttem, hogy csak *egy másnak* írunk) ez most is sokat jelent, mert ezt úgy mondtad nem látottan, de belenézve a gödrömbe, mint az anyám, az öcsém, vagy a fiam — és ott én, mit is tagadjam, én örökbe fogadtalak téged. „Ó szerelem, szerelem, / esőben ázik el arcunk.” (*Perc*, in: *Nem kő se csillag*, 73.) — és ebben a szeretésnél is fájóbb baráti szeretésben, „Ahogy a hold kibukkan / és alámerül, / a Tójasban föllobog a Nap, / s mint egy titkos szerelmi szerkezet, / perceg ütemesen: / élünk, barátaim!” (*Élünk, barátaim*, in: *Hó és madarak*, 126.), értem meg, hogy nekem Te nem vagy sem férfi, vagy nő, sem ember, vagy angyal, sem idős, vagy fiatal, sem költő, vagy olvasó. Te az vagy nekem, ahogy tested földi jelenlétét hordozod, akivel azóta is együtt végesszük a fizikai munkát, a mindennapi előteremtését, a melót, a monoton izzasztó szakmozdulatokat. Akivel mozdulatok nélkül is együtt izzadok azóta, hogy évtizedek alatt lassan elmosódott és

szinte felismerhetetlenné vált homlokunkról a Simone Weil-i, évekig végzett fizikai munkával járó rabszolgabilllog, és a piac mocsarából odahíva, elvetéltekként elszegődöttünk egy ismeretlen nagy úr szőleijébe szavakat kacsolni, metszegetni. „Hogy legmesszebbre hat / az elhaló kiáltás / tőled tudom.” (*Asszonydicséret*, in: *Nem kő se csillag*, 63.), és ez a feleséged, a családod néma kiáltása, de a miénk is, erőseké, akik lassan elhullunk szavaid gyöngéd ereje mellől. Azoké, akik sokat, vagy soha nem látogattunk meg téged, titeket a fák közötti házatokban, igen, vagy nem ültünk le melléd arra az odavetett, fal elé támasztott kerti padodra, hogy kezünkbe add iható, ehető Napodat, ahogyan megütköztető versedben Mária Magdolna megmoshatta szép kezeit a jelenidő vitrinében. (*Az utcanő*, in: *Hó és madarak*, 55.) És talán már, soha már.

„Folytonos haláltusa”, „finomművű ezüsttálca”, „haleMBER” (*Tűzjel*. 1978, 36; 79; 247.), mi nem voltál te? Aztán egyre többször és végül mindig lettél atyaián irgalmas is — egyszer felhívtál halálos ágy mellett is apadhatatlan, finom figyelemmel, hogy az egyik ismerősünknek segíteni kelene. Fizikai melós életed megkésett és mindig gyanús stigmája, a szóművelés, a szóművesség mi-

vességének feladata szinte semmi a másokon segítéshez képest. Előhozni, megcsinálni, igen, csinálni azt, amit csak te tudsz, és aztán együtt is, ha lehet. Csinálni valamit abból a semmiből, önmagadból, ami mindig és mindig kenyérszagú anyag lesz, az az anyag, az a terhes és feladatszerűen levakarható anyag lesz, ami mindig és mindig úgy fog sírni rajtad, benned, mint az a bizonyos műanyaglavór, Nála. És ezt szaktársad, az a proli is tudja, aki éveken át „Ép téglát keres a törmelékben. / A lapát csusszan, elfut / a fölszínen, letör darabkát / éleken ugrál, beszorul, megáll. / Persze. Alul kell mindig kezdeni”, és aki a végén „Tenyerét meszes nadrágba dörgöli/ beléköp s odalép / egy másik törmelékhalomhoz. / Hívja a rend. Kihívja a rendet.” (*A kőműves*, in: *Nem kő se csillag*, 79.) Ezért a keresésért, csinálásért, szavakból szőtt kenyércsinálásért vagy te kötöttünk melós, kőműves, József Attila és Pilinszky közé szorított, hozzájuk kötött verdeső szóműves. Mindannyian ugyanarra a menyegzőre készülünk, de addig... — „fityegünk”. Isten éltesen, szeressen ebben is téged!

LÁZÁR KOVÁCS ÁKOS

A VIGILIA KIADÓ ÚJDONSÁGA

Roger testvér

Isten csak szeretni tud

ROGER TESTVÉR
Isten csak szeretni tud

Roger testvérnek (1915–2005), a Taizéi Közösség alapítójának gondolkodása a közös imádságból és a testvéreivel töltött mindennapi életből táplálkozott. Meglátásaira nagy hatást gyakorolt folyamatos kapcsolata azzal a több tízezer fiatallal, akik a világ számos földrészéről egy hétre Taizébe zárandokolnak, mert életük nagy kérdéseire keresik a választ. A 2001-ben megjelent kötet gondolkodásának legfontosabb témáit, valamint az életét meghatározó események és találkozások – néhol nagyon személyes – leírását gyűjti egybe. A kötetből megtudjuk, hogy miért egy és ugyanaz a forrása a lelki életnek és az emberi szolidaritásnak: Isten, aki csak szeretni tud.
Ára: 2.400 Ft

Megvásárolható vagy megrendelhető a Vigilia Kiadóhivatalban és a honlapunkon:

1052 Budapest, Piarista köz 1. IV. em. 420.

Telefon: 36-1-317-7246; 36-1-486-4443; Fax: 36-1-486-4444;

E-mail: vigilia@vigilia.hu; Honlap: www.vigilia.hu